

Koronawirusdan has howply çemeleşmeler!

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Koronawirusdan has howply çemeleşmeler! KORONAWIRUSDAN HAS HOWPLY ÇEMELEŞMELER!

Yklymara gyrgyna sebäp bolan virus diňe öýkene däl, beýni we nerw ulgamlaryna-da täsirini ýetirýär. Organizmde biri-biri bilen yzygiderli aragatnaşyk saklaýan öýjükleriň arasynda baglanyşyk kesilýär ýa-da agsaýar.

Hünärmenler dümew we nazofaringit (простуда) bilen koronawirusyň arasyndaky tapawudy tagam we ys alyş duýgularynyň ýok bolmagy bilen tapawutlandyryp bolýandygyny aýdýarlar. Tagam we ys alma duýgusynyň ýok bolmagy – burun we diliň duýujylyk öýjükleri bilen beýniniň arasyndaky nerw ulgamyna zeper ýetýändigini görkezýär.

Eger ýagdaý şeýle bolýan bolsa, diňe koronawirusdan däl, belki-de şonuň bilen birlikde bärde başga täsirleriňem rol oýnaýandygyna ähtimallyk bermek gerek.

* * *

Bir ýurduň, bir döwletiň, bir halkyň ýa-da külli adamzadyň saglygyny-da edil adam organizminiň mehanizmi ýaly göz önüne getirmek gerek.

Problemalar beýnide aýlanmaýan bolsa ýa-da beýni bilen sazlaşykly işleýän synalar ysmaz bolsa, ýurt dolandyryşynda "başly-barat kararlar" kabuk edilmäge başlanar. Meselem, beýniniň beren iki günlük köçä çykma gadagancylygy dogry çäre, emma ara wagt salma ýalňyslygy, halkyň muňa kes-kelläm gulak asmajakdygy we garşylyk görkezjekdiginiň oýlanyp-ölçerilmezligi – sazlaşyklylygyň ýokdugynyň netijesidir.

Häkimiýetiň öz elindäki häkimliklere hiç zat diýmän, oppozisiýanyň elindäki häkimlikleriň açan haýyr-sahawat

sçýotlaryny ýapmagy, halka çörek ýa-da azyk kömegini edilmeginiň öňüni almagy, munuň bilenem çäklenmän olar boýunça derňew işleriniň açylmagy, hatda "parallel döwlet gurluşyny" döretmekde aýyplamalary nerw ulgamynda düýpli bozulmalaryň bardygyna yşarat edýär. Häkimiýetiň tagam we ys alyş duýgulary bilen bir hatarda "ynsap" düşünjesini emele getirýän öýjüklerinde-de uly weýrançylygyň dörändigi belli boldy. Twitterde Lewent Özweren bu ýagdaýy "parallel çörek toparlanşygy" diýip ýaňsa aldy...

Il-günüň jan saglygy we munuň bilen baglanyşyklylykda ykdysadyýetiň togtamagy sebäpli azyk howpsuzlygy howp astyna düşüp durka "Kanal İstanbul" gurluşygynyň dowam etmegi, "hassahana gurýarys" bahanasy bilen Atatürk aeroportynyň meýdanynyň zaýalanmagy-da beýniniň sagdyn pikirlenmek ukybynyň pese düşendigini açyk görkezýär.

Zonguldak şäheriniň häkimi "Lukmanlarymyz bolmasa, belki-de biz häzir öwezini hiç haçan dolup bolmajak ýitgileriň gürrüňini etmeli bolardyk" diýen sözi nerw ulgamyndaky näsazlygyň şolar ýaly wehim derejelere çykandygynyň subutnamasydyr. "Bu – diňe häkimiň öz bolşudyr" diýip göz ýumup boljak zad-a dälse" Ýagdaý şeýle bolsa näme üçin ol şobada eýeleýän wezipesinden boşadylmadyka?

Şeýle-de "Türkiýäniň Maldiwleri" diýip tanalýan Burduryň Yeşilowa etrabyndaky Salda kölüniň aksöwült gumlaryny kamazlara ýükläp başga ýerlere daşamagyň akyl bilen, logika bilen, beýni bilen baglanyşygy barmy, heý?

Muny ýüze çykaran we köpçülige mälim eden Yeşilowa etrabyň häkimi Mümtaz Şenel we onun aýaly Patma Şenel öz öýlerinde otyrka, ýaragly hüjüme uçrady. Wakanyň gum daşama bilen baglanyşygy ýok ýaly bolup görünse-de, başga bir sebäp has gorkunçdyr. Şeneliň pikirine görä, oňa bolan ýaragly hüjüm jelepçilik edilýän oteliň on günläp ýapylmagy bilen baglanyşyklydyr. Ýagny jelepçilik etdirip pul gazanmak kanuny hukuk ýaly görülýär we muňa päsgel beren häkim

jezalandyrylýar! Munuň bir adam tarapyndan edilip bilinjegine hiçem ynanamok, sebäbi bu waka ýurtda halkyň belli bir gatlagynyň halal ýollar arkaly pul gazanmak duýgusynyň galmandygyny görkezýär.

Başga bir waka bolsa "Türk hozlarynda italýan firmasynyň monopoliýasy" boýunça bolup geçdi.

Respublikan halk partiýasynyň Ordu şäheriniň deputaty Mustapa Adygüzel italýanlaryň "Ferrero" firmasynyň Türkiýäniň hoz söwdasynda monopoliýa döredip, haksyz bäsdeşligi döredendigi barada Bäsdeşlik guramasyna (Rekabet Kurumu) ýüz tutdy.

Berilen jogapda "Ferrero" firmasynyň hoz söwdasynyň 30%-ne eýeçilik edýändigini, şol sebäpli haýsydyr bir manipulýasion hereketiň barlygyndan şübhelenip, barlag işlerini geçirmegiň geresiniň ýokdugy" aýdyldy. Ýogsam bolmasa "Ferrero" taşron firmalary-da ulanyp, eksportyň elli göterimini öz elinde saklap otyr ahyryn!

Gepiň keltesi, Türkiýäniň nerw sistemasynda, munuň bilen baglanyşyklylykda dolanşyk sistemasynda we ýene-de şonuň bilen baglanyşykly dem alma sistemasynda düýpli kemçilikler bar. Bu kemçilikler Türkiýe we türk halky üçin koronawirusdan has howply dälmi eýse?

Arslan BULUT,
arslanbulut@yenicaggazetesi.com.tr

21.04.2020 ý, "YENIÇAG" gazeti.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika